

Zasadź sobie balkon!

PORADNIK MIEJSKIEGO
EKOOGRODNICTWA
DLA POCZĄTKUJĄCYCH

Zasadź sobie balkon!

PORADNIK MIEJSKIEGO
EKOOGRODNICTWA
DLA POCZĄTKUJĄCYCH

Katowice 2019

Poradnik opracowany i wydany w ramach zadania
"Zielone balkony, czyli pionowe ogrody w Katowicach"

Zadanie finansowane z budżetu Miasta Katowice

SPIS TREŚCI

I. Kilka słów wstępu...

BEZ ROŚLIN SIĘ NIE DA **3**

Rośliny stanowią niezbędny element naszej egzystencji. Dowiedz się, jakie role pełnią i dlaczego ich świat jest poważnie zagrożony.

ZIELEŃ W MIEŚCIE **9**

Współczesne miasta potrzebują zieleni. Sprawdź, czym są miejskie ogrody i jakie są z nich korzyści.

II. Ekologiczny balkonowy ogród

OŚWIETLENIE MA ZNACZENIE **15**

Zaprojektuj ogródek na swoim balkonie i zadbaj o odpowiedni dobór gatunków do panujących na nim warunków.

DRZEWA, KRZEWY I PNĄCZA **20**

Drzewo na balkonie? Dlaczego nie! Zdecyduj się na nieoczywiste rozwiązania, wybierając nietypowe rośliny na swój balkon.

ROŚLINY JADALNE **24**

Wyhoduj sobie własną żywność. Poznaj podstawowe zasady uprawy warzyw i ziół w donicach.

FAUNA NA BALKONIE **29**

Wspieraj bioróżnorodność w mieście, zapraszając na swój balkon dzikie zwierzęta. Dowiedz się, jak możesz im pomóc.

NATURALNE NAWOZY **34**

Poznaj łatwe, domowe sposoby na wzbogacenie gleby pod swoje uprawy.

EKOLOGICZNE ŚRODKI OCHRONY ROŚLIN **36**

Chroń swoje uprawy przed szkodnikami, stosując proste, bezpieczne i naturalne metody.

BALKONOWE ZERO WASTE **40**

Zakładając balkon, zawsze pamiętaj o ekologii i stosuj się do zasad *zero waste*. Bądź kreatywny – przy urządzaniu ogródka postaw na upcykling.

BEZ ROŚLIN SIĘ NIE DA!

Żyjąc w mieście, łatwo zapomnieć, że rośliny to coś znacznie więcej niż doniczkowa ozdoba czy cieszący oko element krajobrazu. Stanowią one jedną z podstawowych składowych ekosystemów, a rola, jaką pełnią w środowisku, jest nie do przecenienia. Mówiąc krótko: są niezbędne dla istnienia życia na Ziemi. W tym także naszego życia!

DONIOSŁA ROLA

Rośliny pełnią w przyrodzie wiele ważnych funkcji. Są przede wszystkim podstawową częścią łańcucha pokarmowego (jako początkowe ogniwo w tzw. łańcuchu spasania), a dla wielu organizmów pełnią rolę schronienia. Rośliny wywierają ogromny wpływ na warunki ekosystemowe: m.in. biorą udział w kształtowaniu klimatu poprzez regulowanie temperatury i wilgotności powietrza, dzięki zatrzymywaniu wód opadowych znacznie ograniczają ryzyko powodzi oraz chronią ziemię przed wysychaniem i erozją. Rośliny stanowią także swoisty "zbiornik" dwutlenku węgla, stąd ich ochrona przed niszczeniem jest konieczna w procesie ograniczania emisji CO_2 do atmosfery. Świat pełen roślin to świat dostatni, bezpieczniejszy i piękniejszy. Co najważniejsze, stanowią one niezbędny element istnienia życia na Ziemi.

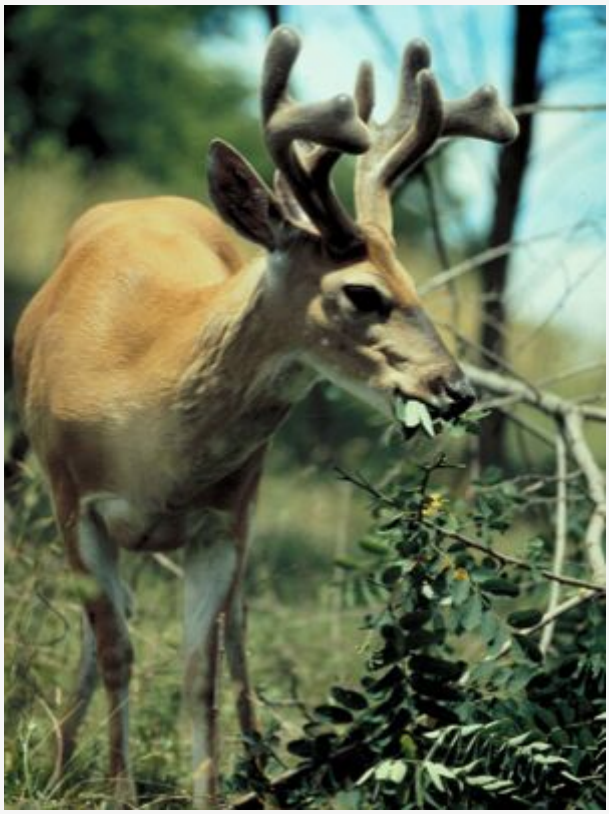

Wobec aktualnych zniszczeń i istniejących zagrożeń konieczne są ochrona poszczególnych gatunków i zbiorowisk roślinnych oraz zazielenianie kolejnych obszarów. Są to jedne z ważniejszych zadań, przed jakimi stoi nasza cywilizacja.

CO DAJĄ NAM ROŚLINY?

ZIELONE ZASOBY

Ludzie od zawsze korzystali z dobrodziejstwa świata roślin. Przede wszystkim stanowiły one podstawę naszej diety, a z czasem odkrywaliśmy coraz więcej właściwości i możliwych zastosowań różnorodnych gatunków. Wraz z rozwojem cywilizacji coraz silniej wpływaliśmy na roślinny świat, z jednej strony czerpiąc z jego naturalnych zasobów, z drugiej zaś kontrolując co, gdzie i w jakiej ilości rośnie. Aktualnie rośliny wykorzystuje się na skalę przemysłową w niemal wszystkich gałęziach produkcji. Są obecne w naszym życiu nie tylko w formie doniczkowych kwiatków, ale też żywności, budulca, mebli, odzieży, papieru, paliwa, leków, kosmetyków czy też rozmaitych używek.

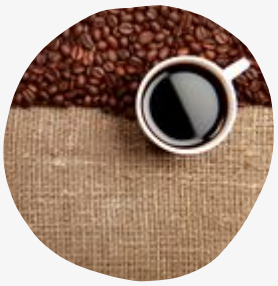

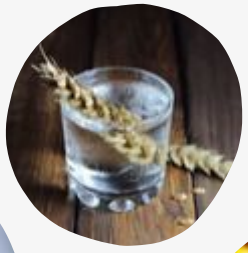

CO DAJĄ NAM ROŚLINY?

Rośliny to nie tylko źródło cennych zasobów. W naszym codziennym życiu pełnią szereg ważnych funkcji przekładających się bezpośrednio na jakość naszego życia. Dlatego warto mieć je blisko siebie.

OCZYSZCZANIE POWIETRZA

Brudne powietrze jest nie tylko problemem ulicy, ale także naszych mieszkań. Syndrom chorego budynku to pojęcie, które pojawiło się już w latach 70. ubiegłego wieku. Odnosi się ono do szeregu objawów fizycznych, takich jak bóle i zawroty głowy, mdłości, przemęczenie czy problemy z oddychaniem, których podłożem jest zła jakość powietrza w użytkowanych budynkach. Szkodliwe dla nas toksyny, takie jak dwutlenek węgla, formaldehyd, ksylen, benzen, amoniak, chloroform czy aceton mogą być skutecznie pochłaniane przez większość popularnych roślin doniczkowych.

REGULOWANIE TEMPERATURY

Wartość zieleni w miastach doceniamy szczególnie w upalne letnie dni. Nic dziwnego, gdyż w pobliżu terenów zielonych temperatura jest realnie niższa. Wynika to nie tylko z zacienienia powierzchni, ale też parowania (transpiracji) wody z nadziemnej części roślin.

OGRANICZANIE HAŁASU

Według dyrektyw unijnych hałas, ze względu na jego szkodliwość dla zdrowia, należy traktować tak jak inne zanieczyszczenia. W kontekście rozwoju infrastruktury miejskiej walka z hałasem stała się prawdziwym wyzwaniem. Także tu zastosowanie mają rośliny – zieleń odbija, rozprasza i pochłania fale dźwiękowe, a tym samym ogranicza poziom hałasu.

ZDROWIE

Odżywczy pokarm, czyste powietrze, niższa temperatura i mniejszy hałas – to wszystko bardzo silnie przekłada się na stan naszego zdrowia. Jak dowodzą badania, już sama obecność roślin w otoczeniu ma zbawienny wpływ na naszą kondycję psychiczną i fizyczną. Dlatego też uciekając przed zmęczeniem i stresem, często stawiamy na naturę.

WSPÓŁCZESNE WYMIERANIE ROŚLIN

Doniosła rola roślin w świecie przyrody to wystarczający powód, aby otoczyć je szczególną opieką i traktować z należytym szacunkiem. Mimo to systematycznie niszczymy roślinny świat...

NIENATURALNE TEMPO

Wymieranie gatunków to całkowicie naturalne zjawisko. Przyczyną zniknięcia danego gatunku jest najczęściej brak przystosowania – możliwości przetrwania lub reprodukcji – w zmieniających się warunkach środowiskowych. Proces ten, działający w swoim naturalnym tempie, nie stanowi zagrożenia dla stabilności ekosystemu. Mówiąc o aktualnym problemie wymierania roślin, mamy więc na myśli nienaturalne tempo tych zmian – od 100 do 1000 razy większe niż w przypadku naturalnych procesów.

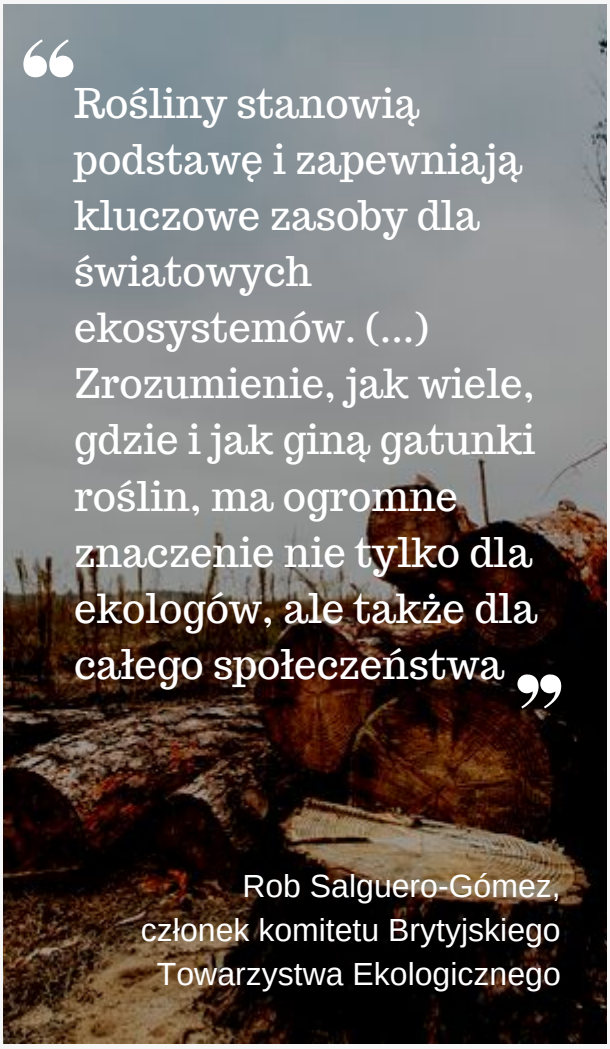

Stanowi to poważne zagrożenie dla bioróżnorodności, pociągając za sobą wiele niekorzystnych dla przyrody zjawisk, których skutki już dziś odczuwamy na własnej skórze. Paradoksalnie za tempo tych zmian odpowiedzialni jesteśmy przede wszystkim my sami, gdyż do wymarcia wielu gatunków roślin bezpośrednio i pośrednio przyczynia się człowiek.

JAK NISZCZYMY ŚWIAT ROŚLIN

PRZEKSZTAŁCANIE SIEDLISK NATURALNYCH

Dostosowując obszary do naszych potrzeb infrastrukturalnych, mieszkaniowych i rolniczych, diametralnie zmieniamy warunki środowiskowe (np. wycinką lasów, zaburzeniem stosunków wodnych), a tym samym wypieramy z nich pierwotnych roślinnych mieszkańców.

SKAŻENIE GLEB

Związane jest przede wszystkim z działalnością przemysłową człowieka, w wyniku której do gleb przedostają się na wielką skalę szkodliwe substancje. Szczególnie niebezpieczne dla roślin jest skażenie metalami ciężkimi.

ELIMINACJA GATUNKÓW UZNAWANYCH ZA NIEPOŻĄDANE

Dotyczy głównie rolnictwa, gdzie stosuje się ogromne ilości pestycydów służących likwidacji tych gatunków roślin, które zagrażają uprawom.

NADMIERNA EKSPLOATACJA ZASOBÓW ROŚLINNYCH

Dotyczy nie tylko pozyskiwania drewna, ale też wykorzystywania określonych, niejednokrotnie rzadkich gatunków roślin trudnych w uprawie, m.in. w medycynie, kosmetyce i branży spożywczej.

ZMIANA REGULACJI MIĘDZYGATUNKOWYCH W EKOSYSTEMACH

Mowa tu o wprowadzaniu do ekosystemu gatunków inwazyjnych (obcych) zagrażających gatunkom rodzimym, ale także wymieraniu symbiontów.

KRZYŻOWANIE BLISKICH GATUNKÓW

Praktyka krzyżowania spokrewnionych gatunków roślin rzadkich z pospolicie występującymi prowadzi do wypierania genów tych pierwszych, czego efektem jest ginięcie gatunku.

PO CO NAM RÓŻNORODNOŚĆ?

SIEĆ NACZYŃ POŁĄCZONYCH

Pojęcie bioróżnorodności, rozpropagowane w 1992 roku podczas trwającego w Rio de Janeiro Szczytu Ziemi, odnosi się do szeroko rozumianego zróżnicowania w świecie przyrody. Odgrywa ono ogromną rolę w utrzymaniu i prawidłowym funkcjonowaniu szerokiej sieci powiązań ekosystemowych. Postępująca w niespotykanym wcześniej tempie utrata bioróżnorodności to zagrożenie dla ekosystemów, od których zależna jest nasza egzystencja.

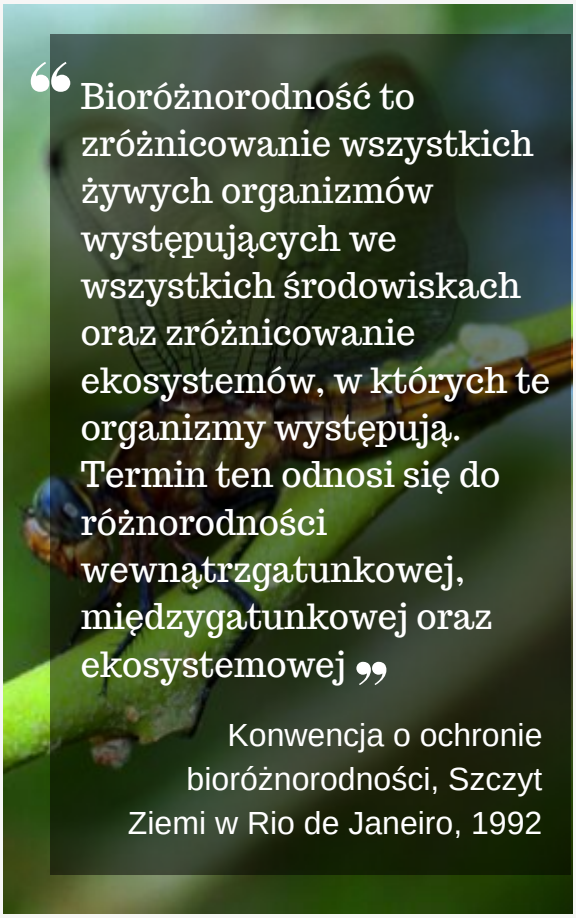

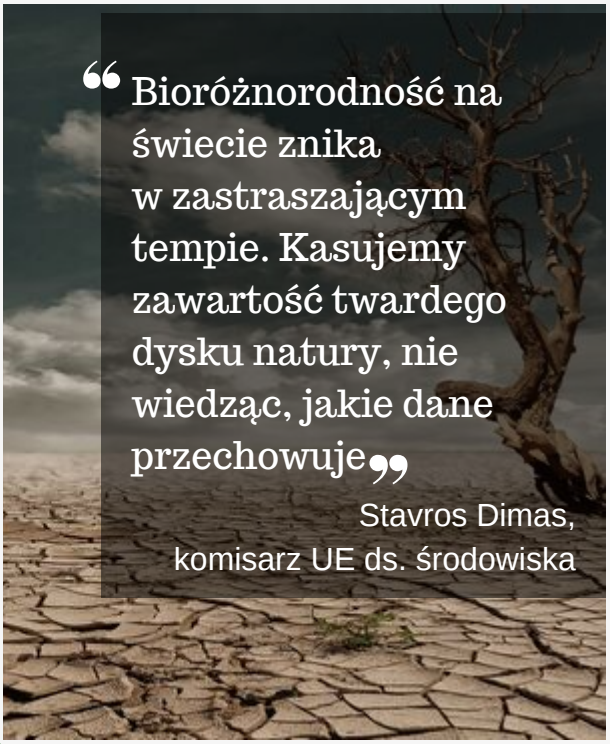

TRZEBA DZIAŁAĆ

Konwencja o różnorodności biologicznej to pierwszy dokument o znaczeniu globalnym, wyznaczający kierunki działań służących jej ochronie. Działania możemy podjąć też sami, przede wszystkim eliminując szkodliwe dla środowiska nawyki konsumpcyjne, ale też tworząc warunki przyjazne dla różnych gatunków roślin i zwierząt.

ZIELEŃ W MIEŚCIE

Przestrzeń miejska zdecydowanie nie sprzyja bioróżnorodności. Proces tworzenia się miasta jest nierozłącznie związany z przekształcaniem naturalnych siedlisk, i to w takim stopniu, że jego pierwotni mieszkańcy – zwierzęta i rośliny – muszą szukać sobie nowego miejsca do życia. Rośliny w miastach stały się jedynie gośćmi, i to gośćmi ściśle kontrolowanymi i nie zawsze mile widzianymi.

POTRZEBA ZIELENI

Współczesne polskie miasto charakteryzuje gęsta, betonowa zabudowa, rozbudowana infrastruktura komunikacyjna i niski poziom estetyczny. Rozwój infrastruktury miejskiej jest nierozłącznie związany z problemem kurczącego się miejsca dla rodzimej roślinności. Jej brak w otoczeniu coraz wyraźniej odczuwają mieszkańcy – to fakt, z którym nie da się już dyskutować. W sensie jednostkowym zieleń wpływa pozytywnie na ogólny stan naszego zdrowia, aktywność fizyczną, redukcję stresu i zmęczenia, proces zdrowienia, poprawę koncentracji czy nawet tolerancję na ból. Tereny zielone powinny stanowić więc jeden z kluczowych elementów naszego środowiska życia jako niezbędne dla prawidłowego rozwoju jednostki. W miastach są to przede wszystkim ogólnodostępne parki, promenady, bulwary, lasy, ogrody i skwerki, które dla mieszkańców miast pełnią szereg ważnych funkcji: rekreacyjno-wypoczynkową, ekologiczno-ochronną, zdrowotną, estetyczną i dydaktyczną.

EFEKT MIEJSKIEJ WYSPY CIEPŁA

Jeśli mieszkasz w mieście, to z pewnością w upalne dni odczułeś skutki zjawiska nazywanego miejską wyspą ciepła. Gęsto zabudowana, asfaltowo-betonowa architektura, z niewielką ilością zieleni i zbiorników wodnych jest przyczyną wzrostu temperatury w mieście w stosunku do terenów wiejskich i podmiejskich. Efekt ten obserwujemy przede wszystkim nocą, kiedy nagrzane asfaltowe i betonowe powierzchnie oddają ciepło, zwiększając znacznie różnicę temperatur między terenami zurbanizowanymi a niezurbanizowanymi.

MIASTA-OGRODY

Mieszkańcy dużych miast coraz częściej dostrzegają niedobór zieleni w swoim otoczeniu i podejmują własne działania w kierunku jej ochrony. Na całym świecie rośnie trend wprowadzania bujnej roślinności wewnątrz zabudowań. Jest to odpowiedź na założenia idei zrównoważonego rozwoju, starająca się pogodzić rozwój infrastrukturalny z ochroną środowiska naturalnego.

OGRODY SEMIRAMIDY

Już w starożytności dostrzegano potrzebę wprowadzania zieleni bezpośrednio w zabudowę miast. Jednym z bardziej znanych przykładów są wiszące ogrody Babilonu (inaczej ogrody Semiramidy), znajdujące się wśród siedmiu cudów starożytnego świata. Zbudowane najpewniej na polecenie wielkiego króla Nabuchodonozora II w latach 604–562 p.n.e. do dziś budzą duże zainteresowanie. Cztery tarasy, podtrzymywane specjalną konstrukcją korytarzy, porośnięte były niezliczoną ilością wijących się pnączy, a także wieloma drzewami, krzewami, żywopłotami i kwiatami. Całość sprawiała wrażenie, jakby rośliny unosiły się w powietrzu, skąd wzięła się nazwa "wiszące ogrody". W konstrukcji uwzględniono także źródełka i wodospady, a także możliwość efektywnego nawadniania. Dostępne źródła mówią, że nawet w okresach suszy i palącego słońca, które dotykały Babilon, w wiszących ogrodach kwitły kwiaty. Ten kontrast przyczynił się do uznania ich za jeden z cudów świata.

MIASTA-OGRODY

ROZWIĄZANIA NA MIARĘ

Współczesne rozwiązania architektoniczne w zakresie roślinności w mieście bywają niezwykle kreatywne. Coraz większą popularność zyskują tzw. ogrody wertykalne. Zgodnie z nazwą mowa tu o pionowej aranżacji ogrodu, tzn. z wykorzystaniem ścian budynków zamiast tradycyjnie poziomych powierzchni. Za ojca tego rozwiązania uznaje się Patricka Blanca, ekscentrycznego francuskiego naukowca i botanika, twórcę wielu pięknych ogrodów wertykalnych na całym świecie.

Światową sławę zyskał Bosco Verticale (wł. Pionowy las lub Wertykalny las) widoczny na zdjęciu powyżej. Para wieżowców mieszkalnych zaprojektowana została tak, by pomieścić ponad 900 drzew, 5 tys. krzewów i 11 tys. mniejszych roślin.

SAME KORZYŚCI

W PRZESTRZENI PUBLICZNEJ:

REDUKCJA EFEKTU MIEJSKIEJ WYSPY CIEPŁA
poprawa naturalnych procesów chłodzenia, redukcja temperatury otoczenia, ocienianie powierzchni

POPRAWA JAKOŚCI POWIETRZA ZEWNĘTRZNEGO
wychwytywanie zanieczyszczeń przez filtrowanie powietrza, osadzanie pyłów na powierzchni liści

ZWIĘKSZANIE BIORÓŻNORODNOŚCI
pozytywny wpływ na populację owadów zapylających, ostoja dla ptaków

POPRAWA ESTETYKI
kreowanie panoram i widoków miast, przesłonięcie brzydkich powierzchni, zwiększanie cen nieruchomości, dostarczanie interesujących wolno stojących struktur

W SFERZE PRYWATNEJ:

POPRAWA EFEKTYWNOŚCI ENERGETYCZNEJ BUDYNKÓW
zatrzymywanie warstwy powietrza w masie roślinności, ograniczanie ucieczki ciepła przez grubą warstwę roślinności, tworzenie strefy buforowej przeciwko wiatrowi

OCHRONA STRUKTURY BUDYNKU
ochrona zewnętrznego wykończenia przed promieniowaniem UV, wahaniami temperatury, zwiększanie szczelności otworów w przegrodach

POPRAWA JAKOŚCI POWIETRZA WEWNĘTRZNEGO
pochłanianie kurzu, pyłków i gazów szkodliwych

REDUKCJA HAŁASU
pochłanianie i odbijanie fal dźwiękowych

EKOLOGICZNY BALKONOWY OGRÓD

Ogrody wertykalne czy słynny już Bosco Verticale to doskonała inspiracja do urządzenia własnego balkonu. Nawet niewielka powierzchnia jest szansą na zieloną oazę dla siebie w centrum miasta, a z pozoru ograniczone możliwości mogą wyzwolić ukryte pokłady kreatywności.

Jeśli dodatkowo zdecydujemy się na uprawę ziół, warzyw, a nawet owoców, dostaniemy w zamian ekologiczną żywność ze znanych źródeł i sporą ilość satysfakcji (gwarantowane!). I to wszystko przy całkiem niewielkim wysiłku.

Dbałość o ekologię przy zakładaniu i prowadzeniu swojego miejskiego pionowego ogródka to absolutna podstawa, nasz osobisty wkład w ochronę środowiska.

Realizując swój projekt, dbajmy więc o bioróżnorodność, stwarzając warunki dla owadów zapylających i ptaków, stosujmy rozwiązania *zero waste* i upcyklingu oraz korzystajmy z naturalnych środków przy uprawie roślin.

Z tej części poradnika dowiesz się, jak krok po kroku "zasadzić" własny balkonowy ogród z korzyścią dla siebie, otoczenia i środowiska. Podczas pracy przekonasz się natomiast, że to czysta przyjemność. Do dzieła!

PLANOWANIE PRAC

KONIECZNE POMIARY

Urządzanie balkonu, podobnie jak ogrodu, wymaga dokładnej analizy i planowania. Pierwszym krokiem powinien być pomiar balkonu i w miarę możliwości wykonanie dodatkowo rysunku w odpowiedniej skali. Ułatwi nam to rozmieszczenie poszczególnych elementów wyposażenia, ale przede wszystkim podjęcie decyzji w kwestii pojemników i miejsca na rośliny. Drugim bardzo ważnym etapem jest określenie rodzaju wystawy naszego balkonu, tzn. ustalenie przy pomocy kompasu, na którą stronę świata jest skierowany. Będzie to miało znaczenie przy doborze roślin ze względu na potrzeby poszczególnych gatunków w zakresie nasłonecznienia. Podczas wyboru powinniśmy wziąć pod uwagę także wymagania w zakresie wielkości pojemnika oraz docelową wielkość (wysokość i szerokość) samych roślin, szczególnie drzewek czy krzewów. Kiedy określimy już odpowiadające nam gatunki roślin, warto wrócić do naszego rysunku i nanieść na nim planowane rozmieszczenia, uwzględniając przy tym kolorystykę. Dzięki temu łatwiej nam będzie uzyskać spójną, estetyczną kompozycję, co z pewnością przełoży się na ostateczny efekt.

ZGODNIE Z PRAWEM I BEZPIECZNIE

Zakładając ogród balkonowy, musimy pamiętać o bezpieczeństwie – naszym, naszych sąsiadów oraz przechodniów. Prowadząc prace na balkonie, pamiętajmy, że pracujemy na wysokości. Ważne jest więc odpowiednie zabezpieczenie, szczególnie przy prowadzeniu prac monterskich przy barierce oraz w górnych częściach balkonu. Montując elementy wyposażenia, sprawdźmy także, czy nie stanowią zagrożenia dla innych. Mieszkańcy budynków zrzeszonych w spółdzielniach lub we wspólnotach mieszkaniowych powinni ponadto zaznajomić się z obowiązującym w nich regulaminem. Mogą się w nim znajdować zapisy, które określają, jakie prace można przeprowadzać na balkonie oraz jakie urządzenia na nim umieszczać. Nie pozwólmy też, by nasza pasja stała się uciążliwa dla sąsiadów – nie zalewajmy niższych kondygnacji, nie śmiećmy, nawet jeśli mowa tylko o "grudce ziemi". Podsumowując: pamiętajmy, aby przy aranżacji balkonu kierować się zasadą "nie rób drugiemu, co tobie niemiłe". W ten sposób unikniemy konfliktów, a może nawet staniemy się inspiracją dla kolejnych ogrodów w naszym budynku.

OŚWIETLENIE MA ZNACZENIE

OŚWIETLENIE MA ZNACZENIE

Aby zapewnić roślinom odpowiednie warunki rozwoju, musimy zaspokoić ich gatunkowe potrzeby w zakresie nasłonecznienia. W przypadku balkonu oznacza to dostosowanie gatunków roślin do typu naszej wystawy. Zanim więc rozpoczniemy pracę nad swoim pionowym ogrodem, oceńmy przy pomocy kompasu wystawę swojego balkonu, tzn. sprawdźmy, w którą stronę świata jest skierowany. Poza typowym kompasem możemy skorzystać z wielu darmowych aplikacji. Wiedza ta pomoże nam w odpowiednim doborze roślin i uchroni przed nietrafionymi wyborami. Z kolejnych stron dowiesz się, co charakteryzuje każdy z czterech rodzajów wystaw i jakie przykładowe rośliny można na nich bezpiecznie uprawiać.

Pamiętajmy, że jeśli przed naszym balkonem znajduje się drzewo albo inny budynek, będzie to miało wpływ na warunki świetlne. Poza wystawą kierujmy się także własnymi obserwacjami!

BALKON POŁUDNIOWY

Południowa orientacja balkonu jest najbardziej słoneczna i może stanowić fantastyczny punkt wyjścia do urządzenia bujnego ogrodu. Wybór roślin kwitnących dla takiej wystawy jest naprawdę imponujący. Należy jednak pamiętać, że duża dawka nasłonecznienia wiąże się z koniecznością regularnego, obfitego podlewania. Warto także rozważyć dobór jasnych doniczek i skrzynek, co zmniejszy trochę stopień ich nagrzewania, a tym samym ryzyko przesuszenia korzeni.

AGAPANT
ASTER
BAKOPA
BUGENWILLA
CELOZJA PIERZASTA
DALIA
DIPLADENIA
GAZANIA
GOŹDZIK BRODATY
GROSZEK PACHNĄCY
KALINA
KOBEA PNĄCA
LANTANA
LWIA PASZCZA
MACIEJKA
NEMEZJA
OSTRÓŻKA, PRZYPOŁUDNIK
PIĘCIORNIK KRZEWIASTY
PORTULAKA WIELOKWIATOWA
POWÓJ
ROZCHODNIK OKAZAŁY
RUDBEKIA LŚNIĄCA
SCEWOLA
STOKROTKA AFRYKAŃSKA
SUNSATIA
SURFINIA
SZAŁWIA BŁYSZCZĄCA
TUNBERGIA
WILEC TRÓJBARWNY

BALKON PÓŁNOCNY

Wystawa północna często oznacza małe nasłonecznienie, jednakże i na takich balkonach możemy uprawiać pionowy ogród. Liczba roślin kwitnących lubiących zacienione stanowisko jest mniej liczna, dlatego północny balkon warto obsadzać również roślinami o ozdobnych liściach, które dodatkowo wzbogacą naszą aranżację. Zaletą balkonu o takiej orientacji może być brak konieczności codziennego podlewania – zacienienie sprzyja utrzymywaniu się wilgoci, dlatego ograniczmy je do słonecznych dni, kiedy zaobserwujemy wysychanie gleby.

AKTINIDIA PSTROLISTNA
BARWINEK
BEGODNIA
BLUSZCZ POSPOLITY
BLUSZCZYK KURDYBANEK
BRATEK
BUKSZPAN
CIS
CYPRYSIK GROSZKOWY
FUKSJA
FUNKIA
HORTENSJA
JASNOTA
KOKORNAK
LAWENDA
NIECIERPEK
OSTRÓŻKA
PETUNIA
PRZEWROTNIK
SAGOWIEC
TIARELLE
TOJEŚĆ ROZESŁANA
ŻÓRAWECZKA
ŻURAWKA

BALKON ZACHODNI

Balkon zorientowany na zachód odznacza się dobrymi warunkami do uprawy wielu gatunków roślin. Przy jego aranżacji należy jednak wziąć pod uwagę, że w godzinach porannych balkon będzie zacieniony, a w późniejszych godzinach silnie nasłoneczniony. Fakt ten powoduje, że rośliny należy zawsze podlewać wieczorami, gdyż w innym przypadku może dojść do poparzenia liści i kwiatów. Uważajmy również na wiatr, który może dokuczać na balkonach o tej wystawie.

AKSAMITKA WĄSKOLISTNA
BAKOPA
CHMIEL JAPOŃSKI
DIASCJA
DZWONEK
IMPERATA CYLINDRYCZNA
KOCANKA WŁOCHATA
KOKORNAK
KOLEUS
LAWENDA
MOZGA TRZCINOWATA
PELARGONIA
PETUNIA
POWOJNIK
SMAGLICZKA
SURFINIA
UCZEP RÓZGOWATY
WICIOKRZEW
ZŁOCIEŃ
ŻENISZEK MEKSYKAŃSKI

BALKON WSCHODNI

Balkon o takiej wystawie charakteryzuje się dobrym nasłonecznieniem, ale nie palącym słońcem. Rośliny na takim balkonie rano będą skąpane w promieniach, a wieczorem będą miały możliwość odpocząć w cieniu. Taka wystawa sprzyja kwitnieniu gatunków, które lubią słońce, ale nie są odporne na jego nadmierną ekspozycję. Pamiętajmy jednak o osłonach przeciw wiatrom, gdyż balkon o takim położeniu jest narażony na silne podmuchy, które mogą powodować szkody wśród upraw.

BEGONIA
BERBERYS
FUKSJA
HORTENSJA PNĄCA
LAWENDA
LOBELIE
NIECIERPEK
OLEANDER
PELARGONIA
PETUNIE
POWOJNIK
RÓŻA
SURFINIE
WERBENA
WICIOKRZEW

DRZEWA I KRZEWY

DRZEWA I KRZEWY

Balkon przez swoją ograniczoną powierzchnię na pierwszy rzut oka nie wydaje się odpowiednim miejscem do uprawy drzew i krzewów. Przekonanie to nie jest jednak do końca słuszne. Obecnie istnieje wiele odmian zarówno drzew, jak i krzewów tzw. miniaturowych lub karłowatych, które doskonale sprawdzą się na balkonie. W przypadku większości drzewek i krzewów, m.in. iglaków, dla zachowania odpowiadającej nam wielkości wystarczy regularne cięcie. Taka uprawa ma wiele zalet – drzewa i krzewy są roślinami wieloletnimi, które przez długi czas będą ozdobą naszych balkonów. Mogą też stanowić osłonę przed wiatrem, kurzem i hałasem. Dodatkowa korzyść z większych roślin to możliwość stworzenia sobie odrobiny prywatnej przestrzeni dzięki "odgrodzeniu się" od spojrzeń przechodniów i sąsiadów.

DRZEWKA I KRZEWY OWOCOWE

Na balkonie możemy sadzić wyłącznie drzewa i krzewy typowo ozdobne, ale warto także rozważyć uprawę gatunków owocowych. Samodzielnie wyhodowane gruszki, jabłka czy śliwki będą źródłem satysfakcji, a dodatkowo mogą stanowić ekologiczną i zdrową alternatywę dla żywności ze sklepu. W centrach ogrodniczych możemy zaopatrzyć się w dwa rodzaje drzewek owocowych nadających się do uprawy w skrzynkach i pojemnikach. Pierwsze to odmiany karłowate, szczepione na niskich podkładach, drugie natomiast to odmiany kolumnowe, wytwarzające silny pień z licznymi, ale krótkimi pędami bocznymi. Poza tym na balkonach możemy sadzić rośliny iglaste, kierując się przy tym zasadą, że te o ciemnych igłach lepiej sprawdzą się na stanowiskach zacienionych, a o jaśniejszych zaś – na słonecznych.

DRZEWA I KRZEWY

OPIEKA

Pielęgnacja drzew i krzewów na balkonie nie jest bardziej wymagająca od pielęgnacji popularnych roślin pojemnikowych. Należy pamiętać o regularnym podlewaniu oraz okresowym wspomaganiu nawozami. Najlepiej wybierać te ekologiczne, zwłaszcza w przypadku roślin owocowych, co uchroni nas przed zjedzeniem owoców zawierających szkodliwe substancje. Pamiętajmy także o drenażu i otworach odpływowych w donicach, by uniknąć gnicia korzeni.

OCHRONA NA ZIMĘ

Istotne jest również odpowiednie zabezpieczenie naszych drzewek i krzewów na zimę. Bryłę korzeniową możemy uchronić przed przemarzaniem, wkładając donicę do kartonowego pudełka lub drewnianej skrzynki, której dno wykładamy arkuszem kartonu, a pozostałe wolne miejsce wysypujemy słomą lub suchymi liśćmi. Część nadziemną rośliny owijamy np. słomianą matą i zawiązujemy sznurkiem. Tak przygotowane drzewko lub krzew ustawiamy w miejscu osłoniętym przed wiatrem i słońcem aż do wiosny. Podczas zimy wstrzymujemy się od podlewania, a jedynie przy dłuższych okresach dodatnich temperatur decydujemy się na delikatne nawadnianie.

PNĄCZA

ZIELONE ŚCIANY

Doskonałym pomysłem na zazielenienie balkonu jest posadzenie pnączy. Nie należą one do roślin wymagających, a przy tym są bardzo efektowne. Możemy z ich pomocą wytworzyć piękne zielone ściany odgradzające nas od sąsiednich balkonów lub sadząc je przy barierce, stworzyć zasłonę od ulicy. W sklepach ogrodniczych dostępnych jest wiele gatunków tych roślin – jedno- i wieloletnich, o ozdobnych liściach, a także atrakcyjnie kwitnących.

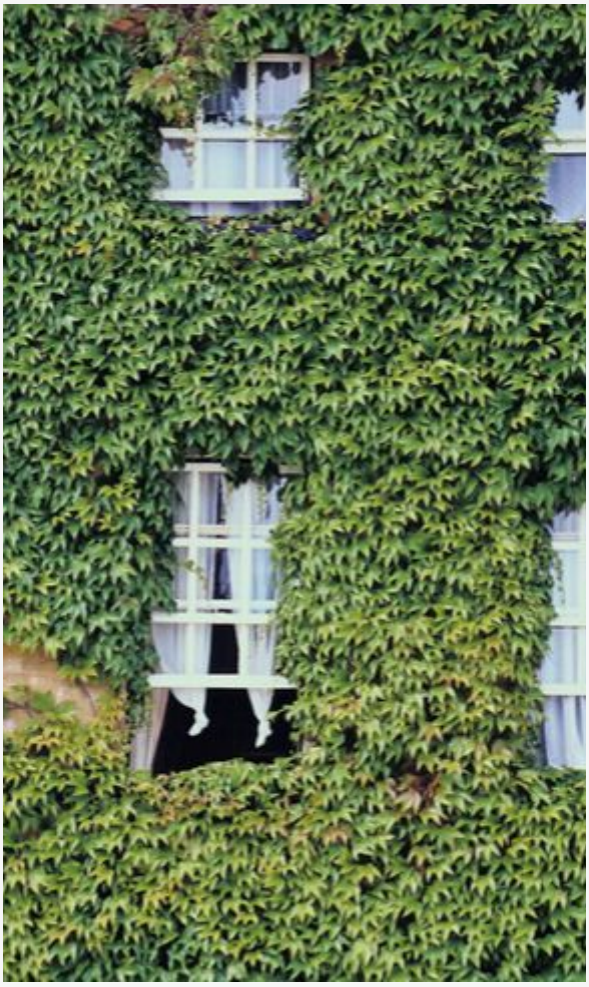

OPIEKA

Kiedy zdecydujemy się na egzemplarze wieloletnie, pamiętajmy o zabezpieczeniu ich na zimę najlepiej przy pomocy słomianej maty. Pnącza wymagają systematycznego i obfitego podlewania, zwłaszcza w okresie upałów. Ze względu na szybki i intensywny wzrost warto je też zasilać nawozami.

CO WYBRAĆ?

BALKON SŁONECZNY

- grusza Saphira
- jabłoń Bolero
- śliwa Imperial
- morwa biała Pendula
- wiśnia osobliwa Umbraculifera
- sosna górska
- żywotnik (tuja) wschodni Aurea Nana
- modrzewie Pendula
- klon polny Nanum
- wierzba całolistna Hakuro-nishiki
- brzoza brodawkowata Youngii
- jarząb pospolity Fastigiata
- karagana syberyjska Pendula
- wierzba iwa Kilmarnock
- krzewy: róża, pięciornik krzewiasty, wiciokrzew, berberys, jałowce, porzeczki, agrest.

POŁUDNIOWY:

- clematis
- powojnik
- chmiel japoński
- fasola wielkokwiatowa
- groszek pachnący
- kobea pnąca
- powój
- wilec trójbarwny

ZACHODNI:

- chmiel japoński
- powojnik (klemantis)
- kokornak

WSCHODNI:

- hortensja pnąca
- powojnik (klematis)

BALKON CIENISTY

- choina kanadyjska Nana
- cis pośredni Wojtek
- klon polny Nanum
- tulipanowiec amerykański Edward Gursztyn
- jarząb pospolity Fastigiata
- karagana syberyjska Pendula
- krzewy: bukszpan, sagowiec.
- bluszcz pospolity
- hortensja pnąca
- kokornak wielkolistny
- przywarka japońska
- niektóre odmiany powojników
- aktinidia pstrolistna
- kokornak

ROŚLINY JADALNE

Możliwość przyrządzania posiłków przy użyciu własnoręcznie wyhodowanych roślin jadalnych, zarówno ziół, jak i warzyw, może być ciekawym i satysfakcjonującym doświadczeniem. Może się wydawać, że to alternatywa wyłącznie dla szczęśliwych posiadaczy własnej działki. Tymczasem także na balkonach możemy z powodzeniem hodować różne gatunki roślin nadających się do wykorzystania w kuchni. Wiele z nich nie jest specjalnie wymagających, a ich uprawa może być z powodzeniem prowadzona w pojemnikach i donicach.

Warto wziąć pod uwagę, że najwięcej cennych składników i witamin znajduje się w warzywach spożywanych w jak najkrótszym czasie od zbioru. Z kolei świeże zioła charakteryzuje większa moc działania od ziół suszonych, zwłaszcza w naparach czy sokach. Dodatkowo świetnym rozwiązaniem jest posadzenie kilku gatunków w jednej skrzynce, dzięki czemu oprócz korzyści kulinarnych uzyskamy niesamowity efekt dekoracyjny oraz źródło wspaniałego zapachu.

Rośliny do ogródka ziołowo-warzywnego znajdziemy w każdym sklepie ogrodniczym, ale możemy je też wysiać samodzielnie.

WARZYWA

SKĄD WZIĄĆ WARZYWA?

Warzywa możemy wysiewać samodzielnie lub kupić gotowe rozsady w sklepach ogrodniczych. Wysiew możemy przeprowadzić na dwa sposoby – w rzędach (m.in. sałata, marchewka, rzodkiewka) lub w osobnych doniczkach (m.in. pomidory, papryka). Siewki wystawiamy na balkon pod koniec maja, kiedy temperatura nie spada poniżej zera i maleje ryzyko przymrozków. Rozsady sadzimy na balkonie w pochmurne dni lub wieczorem i obficie podlewamy. Rośliny przechowywane w mieszkaniu przed przeniesieniem na balkon warto stopniowo przyzwyczajać do niższych temperatur i wiatru, co zmniejsza ryzyko ich obumarcia.

DOBÓR DONIC

Rozpoczynając uprawę warzywnika na balkonie, warto zastanowić się nad prawidłowym doborem donic. Ważne są walory praktyczne, ale też estetyczne – specyfika balkonu powoduje, że pełni on zazwyczaj nie tylko funkcje użytkowe, ale także rekreacyjno-wypoczynkowe, dlatego powinno zależeć nam, aby wszystkie elementy jego wyposażenia były atrakcyjne wizualnie.

Wielkość doniczek należy dostosować do tempa wzrostu i gatunku uprawianych roślin. Do skrzynek i pojemników o średniej pojemności nadają się pomidory, papryki, sałata czy szczypiorek, z kolei np. ogórki lepiej posadzić w jak największych donicach.

GLEBA

Jarzyny potrzebują żyznej i bogatej w składniki odżywcze gleby, dlatego warto zainwestować w mieszankę przygotowaną specjalnie dla tego typu upraw lub zrobić swoją. Odpowiednie podłoże będzie zawierać kompost, ziemię i frakcję rozluźniającą, np. keramzyt, drobny żwir itp. Ponadto możemy je wzbogacić nawozem – koniecznie ekologicznym, tak aby nasze plony mogły bezpiecznie zostać zjedzone.

OPIEKA

Większość warzyw wymaga regularnego podlewania, najlepiej wieczorem lub wczesnym rankiem. Wodę należy wlewać do doniczki, tak aby nie moczyć liści, gdyż grozi to ich poparzeniem przy silnej ekspozycji na słońce. Jeśli nasze rośliny zostaną zaatakowane przez szkodniki, walczmy z nimi, stosując naturalne środki.

CO WYBRAĆ?

NA PÓŁNOC

sałata, szpinak, jarmuż, rukola, cykoria, roszponka, pak choy, szczaw, cebula, szczypiorek, pietruszka naciowa, rzodkiewki, rabarbar

NA WSCHÓD

pomidory, papryka, chili, sałata, szpinak, jarmuż, roszponka, cebula, szczypiorek, rzodkiewki, botwina, pietruszka naciowa

NA POŁUDNIE

pomidory, papryka, chili, groszek cukrowy, seler naciowy, rzodkiewki, cebula, szczypiorek, cukinia, dynia, ogórek, bakłażan, fasola

NA ZACHÓD

pomidory, papryka, chili, groszek cukrowy, rzodkiewki, szpinak, seler naciowy

ZIOŁA

PODŁOŻE

Ziemia do uprawy roślin przyprawowych powinna być dobierana indywidualnie do każdego gatunku. Przykładowo: większość roślin pochodzących z basenu Morza Śródziemnego preferuje glebę piaszczystą, natomiast gatunki, które można spotkać w polskich lasach, wolą glebę bardziej żyzną. Warto również zwrócić uwagę na pH podłoża i dostosować je zgodnie z wymaganiami.

Zasilanie nawozami może być wskazane, jeśli prowadzimy uprawę wieloletnią. Pamiętajmy wówczas, żeby stosować tylko te ekologiczne, zwłaszcza jeśli wyhodowane przez nas zioła wykorzystujemy w kuchni.

WARUNKI/OPIEKA

Wiele ziół lubi słońce, ale są też takie, które wręcz odwrotnie – wolą stanowiska półcieniste i cieniste. Dlatego bez względu na to, jaką wystawę ma nasz balkon, na każdy znajdziemy odpowiednie rośliny. Podlewanie ziół powinno być regularne, ale ostrożne, gdyż większość gatunków źle znosi przelewanie. Gatunki wieloroczne przed zimą należy przenieść do jasnego, chłodnego pomieszczenia lub odpowiednio zabezpieczyć przed chłodem i pozostawić na balkonie.

CO WYBRAĆ?

BALKON SŁONECZNY

- rozmaryn
- tymianek
- bazylia
- rumianek
- lawenda
- oregano
- kocimiętka
- krwawnik
- dziurawiec
- majeranek
- hyzop
- poziomka
- czosnek
- mniszek lekarski
- trybula
- czaber

BALKON CIENISTY I PÓŁCIENISTY

- czosnek niedźwiedzi
- mięta
- lubczyk
- kolendra
- estragon
- szałwia
- koperek
- rzeżucha
- anyż
- marzanka wonna
- dzięgiel
- szczypiorek
- pachnotka czerwona
- pietruszka
- kozłek
- trybula
- żywokost lekarski
- melisa

FAUNA NA BALKONIE

Miasto nie jest przyjaznym miejscem dla większości gatunków zwierząt. Niedobór wody i pożywienia, a także ograniczona ilość miejsc nadających się na schronienie skutecznie wygoniły przedstawicieli fauny z naszego najbliższego otoczenia.
Pora to zmienić!

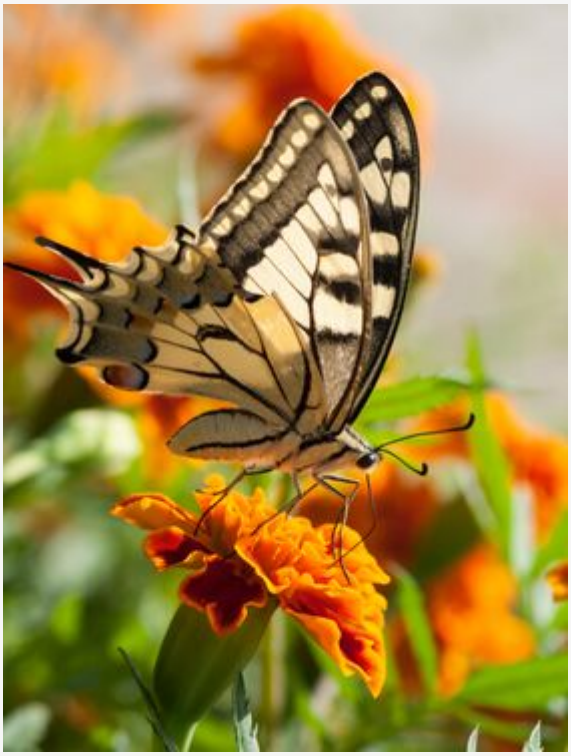

Wspieranie bioróżnorodności to nasz osobisty wkład w ochronę przyrody. Działania takie, oprócz funkcji ochroniarskich, mają również charakter użyteczny. Wielu z przedstawicieli fauny, którzy zadomowią się na naszych balkonach, wspomoże nas np. poprzez zapylanie roślin czy likwidację szkodników, a owady takie jak motyle będą dodatkową ozdobą naszego ogródka.

Ekologiczna uprawa ogródka balkonowego powinna być prowadzona z poszanowaniem bioróżnorodności biologicznej, tzn. sprzyjać zwiększaniu liczebności zwierząt. Podczas aranżacji uwzględnijmy więc wprowadzanie elementów, które mają pozytywny wpływ na populację ptaków, owadów czy pajęczaków, ułatwiając im życie wśród nas.

JAK ZAPROSIĆ ZWIERZĘTA?

POIDŁA DLA PTAKÓW I OWADÓW

Upalne letnie dni w miastach bywają dokuczliwe nie tylko dla ludzi, ale także dla zwierząt. Wysokie temperatury sprzyjają odwodnieniu, a dostęp do wody w betonowej dżungli jest ograniczony. Dlatego, aby pomóc ptakom i owadom, warto na balkonie uwzględnić poidła i wodopoje.

Prosty wodopój stworzymy, wykładając miseczkę kamykami i wypełniając wodą. Skorzystają z niego nie tylko ptaki, ale też owady.

DRĄŻKI DLA PTAKÓW DRAPIEŻNYCH

Zamontowanie drążka na barierce balkonu zachęci drapieżne ptaki, takie jak pustułki czy krogulce, do odwiedzania naszego miniogródka. Dzięki temu możemy m.in. ograniczyć liczbę odwiedzin gołębi, na których sąsiedztwo skarży się wielu mieszkańców miast.

BUDKI LĘGOWE

Wieszanie budek lęgowych na balkonie pomoże zwiększyć populację ptaków owadożernych, a tym samym ograniczy liczbę komarów i innych uciążliwych owadów. Prawidłowo skonstruowana budka posiada daszek osłaniający jej przednią ściankę (żeby uchronić wnętrze skrzynki przed zalaniem), otwór wlotowy znajdujący się ok. 20 cm ponad dnem oraz kilka listewek wewnątrz, które ułatwiają wychodzenie ptakom.

OWADY ZAPYLAJĄCE

PSZCZELE RABATKI

Zakładanie skrzynek i pojemników z roślinami dobranymi tak, aby zapewniały stały i łatwy dostęp pokarmu dla pszczół i innych owadów zapylających, jest świetnym ekologicznym rozwiązaniem, które każdy z nas może zastosować na swoim balkonie. Rośliny różnią się od siebie porą kwitnienia, budową kwiatu, ilością pyłku i nektaru, dlatego warto sięgać po takie, które dostarczają pszczołom jak najwięcej surowca – tzw. rośliny miododajne. Dodatkowo należy tak dobierać gatunki, aby kwitły jeden po drugim, dzięki czemu owady będą miały stały dostęp do pożywienia.

ZAPROŚMY MOTYLE

Motyle to piękne i kolorowe owady, które zapewne wielu z nas chciałoby zaprosić na swój balkon. W miejskich ogrodach można spotkać ich ok. 40 gatunków. Aby zachęcić je do przebywania na naszym balkonie, powinniśmy dobrać rośliny podobnie jak w przypadku pszczelich rabatek, tj. wybrać gatunki, które kwitną jedne po drugich i stale zapewniają dostęp do nektaru.

DOMKI DLA OWADÓW

DOMKI DLA OWADÓW

Większość roślin jest zapylana przez owady. Każdy z nas kojarzy pszczołę miodną i trzmiele, jednak w Polsce występuje także wiele innych gatunków tzw. dzikich pszczół, np. z rodziny miesierkowatych, porobnicowatych czy smuklikowatych, które również odgrywają istotną rolę w procesie zapylania. Dzikie pszczoły zakładają gniazda w glebie, pomiędzy kamieniami, w pniach starych drzew, spękaniach murów itd., dlatego stworzenie na balkonie warunków sprzyjających zakładaniu gniazd będzie miało pozytywny wpływ na zwiększenie liczebności tych owadów. Do tego celu doskonale nadają się tzw. domki dla owadów.

PRZYKŁADY ROŚLIN MIODODAJNYCH

AGREST
CZEREŚNIA
JABŁOŃ
GRUSZA
IRGA
MALINA
JEŻYNA
PORZECZKA
WIERZBA IWA
WIŚNIA
AKSAMITKA
BAZYLIA
BLUSZCZYK KURDYBANEK
CYKORIA PODRÓŻNIK
CZĄBER OGRODOWY
CZOSNEK
SZCZYPIOREK
KOCIMIĘTKA
LAWENDA WĄSKOLISTNA
LUBCZYK OGRODOWY
MELISA LEKARSKA
LEBIODKA POSPOLITA
MIĘTA PIEPRZOWA
OGÓRECZNIK LEKARSKI
POZIOMKA POSPOLITA
ROZMARYN LEKARSKI
RUMIANEK POSPOLITY
SŁONECZNIK ZWYCZAJNY
SZAŁWIA
WRZOS
TRUSKAWKA
TYMIANEK

BUDOWA OWADZIEGO DOMKU

Budowa domku dla owadów to całkiem prosta sprawa. Większość wykonania zależy od własnej inwencji. Niezbędne będą ramka, w której umieścimy elementy wyposażenia, oraz daszek ochraniający domek przed deszczem. Warto uwzględnić także siatkę, która pozwoli uchronić mieszkańców przed drapieżnymi ptakami. Najczęściej spotykane są domki, których stelaż zbudowany jest z desek. Jednak prosty domek wykonamy także, używając materiałów z odzysku, np. metalowej puszki bądź plastikowej butelki. Wyposażenie domku stanowić mogą różnorodne naturalne materiały, przedstawione na poniższej grafice. Na gotową konstrukcję musimy znaleźć odpowiednie miejsce i zapewnić stabilną podstawę bądź umocowanie.

muszle po ślimakach

potłuczone cegły i dachówki

bambusowe rurki

szyszki

pustaki

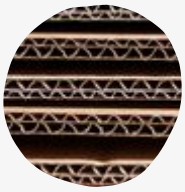

tektura falista

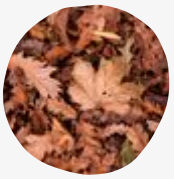

suche liście

kora

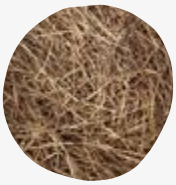

siano

zmurszałe drewno

nawiercone drewniane bloczki

suche patyki

NATURALNE NAWOZY

Rośliny do prawidłowego wzrostu potrzebują gleby zasobnej w substancje odżywcze. Żyzne podłoże zapewnia obfite kwitnienie oraz dorodne warzywa i owoce. Chcąc uzyskać jak najwyższe plony, często sięgamy więc po nawozy. Pamiętajmy jednak, aby wybierać te ekologiczne – są one bezpieczniejsze dla nas i zwierząt, które będą odwiedzały nasz miejski ogródek.

Bogate w wapń oraz inne minerały wspierają rozwój roślin. Nadają się do wszystkich roślin doniczkowych lubiących glebę zasadową (np. aster, goździk brodaty, lawenda) czy warzyw, takich jak cukinie, ogórki i pomidory.

Jak używać?

W moździerzu zetrzyj skorupki na proszek i zalej wodą. Po kilku dniach używaj jako nawozu płynnego lub podsyp pod kwiaty po uprzednim wymieszaniu z ziemią – wtedy działanie nawozu będzie przedłużone. Stosuj nie częściej niż co dwa tygodnie!

Źródło potasu i fosforu, wzmacniają rośliny, zwłaszcza te kwitnące. Odstraszają też mszyce.

Jak używać?

Skórki pokrój na mniejsze kawałki i zakop w doniczkach pod roślinami podczas przesadzania. Możesz też zakopać je w całości. Szybsze działanie uzyskasz, tworząc sypki nawóz – skórki z kilku bananów wysusz i pokrusz. Uzyskanym suszem podsyp roślinę.

Bogate źródło azotu, potasu i magnezu. Wzmacniają kwiaty roślin lubiących kwaśną glebę (azalie, róże, rododendrony, hortensje) oraz roślin jadalnych, takich jak jagody, borówki amerykańskie, pomidory, marchew.

Jak używać?

Posyp ziemię nawozem z fusów i powierzchownie ją wymieszaj (stosuj raz na dwa tygodnie) lub wymieszaj przesuszone fusy z kawy z glebą w proporcji 1:3 i podsyp rośliny do głębokości 10-15 cm (stosuj raz w miesiącu).

NATURALNE NAWOZY

Doskonały jako nawóz mineralny, który podnosi pH podłoża, zapobiegając zakwaszeniu gleby. Zawiera potas, fosfor, wapń i mikroelementy.

Jak używać?

Podsyp bezpośrednio pod rośliny lub zmieszaj z glebą. Jeśli zmieszasz popiół z wodą i odczekasz kilka dni, uzyskasz nawóz w zawiesinie. Posiada długotrwałe działanie, dlatego nie stosuj go zbyt często.

Zawiera wiele witamin (C, K, B) i składników mineralnych (żelazo, magnez, wapń, mangan i krzem). Szczególnie użyteczna do roślin zielonych, a także do warzyw.

Jak używać?

Pokrój zebrane pokrzywy i zalej wodą. Po kilku dniach, gdy nawóz nie będzie się już burzyć i ściemnieje, rozcieńcz go w stosunku 1:2. Takim roztworem podlej rośliny.
Uwaga! Ten nawóz lepiej przygotowywać i przetrzymywać na balkonie, bo fermentując, wydziela nieprzyjemny zapach.

Bogate w węglowodany, witaminy grupy B, żelazo i aminokwasy. Stymulują rozwój systemu korzeniowego i przyspieszają wzrost roślin.

Jak używać?

Rozpuść drożdże w ciepłej wodzie, następnie ostudź roztwór i podlej nim rośliny. Stosuj głównie wiosną i późnym latem. Warto nim podlewać rozsady, gdyż wpływa to na tempo wzrostu kiełkujących siewek.

Bogata w witaminy i minerały pochodzące z wygotowanych warzyw. Wspomaga wzrost roślin i kwitnienie.

Jak używać?

Wykorzystaj nieposoloną wodę po gotowaniu ziemniaków, selera, buraków lub marchwi. Ostudź po gotowaniu i polej nią rośliny. Taka wzbogacona woda to doskonały, delikatny nawóz do częstego stosowania (nawet raz w tygodniu).

EKOLOGICZNE SPOSOBY OCHRONY ROŚLIN

Ekologiczne sposoby ochrony roślin stanowią alternatywę dla środków chemicznych, które często odznaczają się większą skutecznością, jednakże niosą za sobą także pewne zagrożenia. Opryski chemiczne zabijają nie tylko szkodniki, ale również organizmy pożyteczne. Dodatkowo substancje toksyczne w nich zawarte kumulują się w roślinach, co ma istotne znaczenie, zwłaszcza przy uprawie warzyw i owoców. Tymczasem odpowiednio zadbane ogródki balkonowe można z powodzeniem zabezpieczać przed szkodliwym działaniem niektórych zwierząt przy użyciu ekologicznych metod.

PREPARATY DO SAMODZIELNEGO WYTWORZENIA

Wyciągi i napary roślinne są stosowane w ogrodnictwie od bardzo dawna. Wiele roślin posiada naturalną zdolność odstraszania szkodników lub zwalczania chorób. Przygotowując z nich preparaty, możemy wykorzystać te właściwości do ochrony roślin uprawnych. Samodzielnie przygotowany środek będzie bezpieczny dla środowiska i ludzi, dzięki czemu można nim spryskiwać także warzywa i owoce.

BIOLOGICZNE ZWALCZANIE SZKODNIKÓW

Wykorzystanie drapieżnych lub pasożytniczych gatunków zwierząt do zwalczania tych potencjalnie szkodliwych to doskonały, ekologiczny sposób ochrony roślin uprawnych. Jak zatem zaprosić takich “ochroniarzy” na nasz balkon? Przede wszystkim tworząc im dogodne miejsce bytowania – poprzez dostarczenie kryjówek, zapewnienie pokarmu i nienarażanie na działanie toksycznych specyfików.

PRZYKŁADOWE RECEPTURY OPRYSKÓW

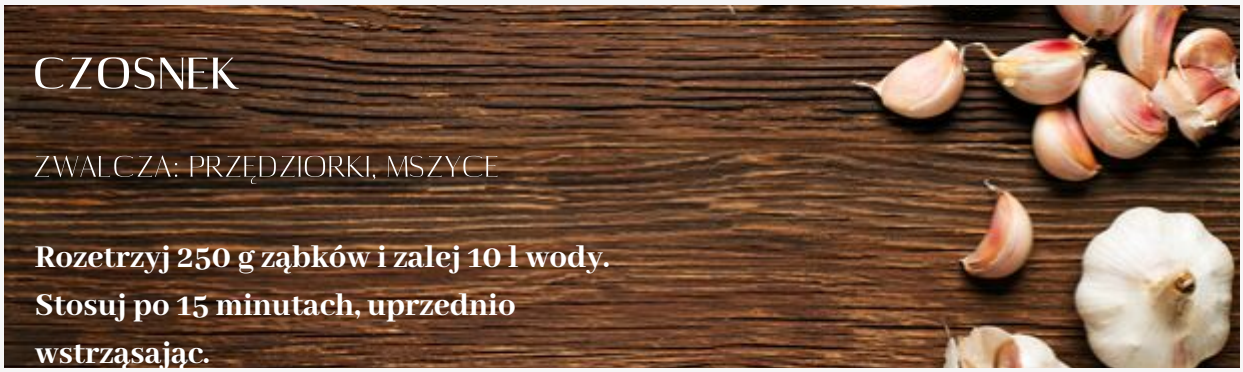

CZOSNEK

ZWALCZA: PRZĘDZIORKI, MSZYCE

Rozetrzyj 250 g ząbków i zalej 10 l wody. Stosuj po 15 minutach, uprzednio wstrząsając.

CEBULA

ZWALCZA: PRZĘDZIORKI, MSZYCE

200 g łusek cebuli zalej 10 l wody i odstaw na kilka dni.

MNISZEK LEKARSKI

ZWALCZA: MSZYCE, MIODÓWKI, ROZTOCZE DRZEW OWOCOWYCH

250 g rozdrobnionych korzeni lub 400 g liści zalej 10 l ciepłej wody i odstaw na około 3 godziny.

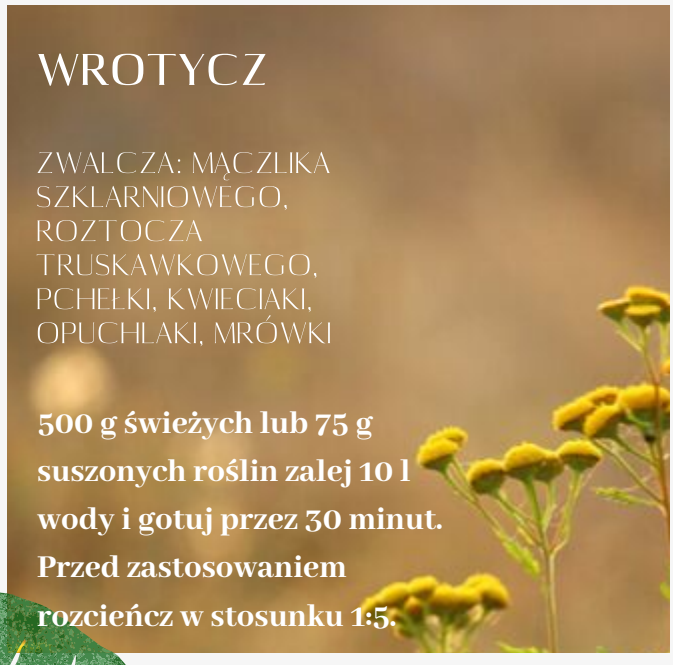

WROTYCZ

ZWALCZA: MĄCZLIKA SZKLARNIOWEGO, ROZTOCZA TRUSKAWKOWEGO, PCHEŁKI, KWIECIAKI, OPUCHLAKI, MRÓWKI

500 g świeżych lub 75 g suszonych roślin zalej 10 l wody i gotuj przez 30 minut. Przed zastosowaniem rozcieńcz w stosunku 1:5.

KRWAWNIK

ZWALCZA: MSZYCE, MIODÓWKI, GĄSIENICE MOTYLI

100 g wysuszonych roślin zalej 10 l wody i pozostaw na dobę, po czym gotuj przez 30 minut.

BIOLOGICZNA OCHRONA ROŚLIN

PTAKI

Ptaki owadożerne są bardzo skutecznymi łowcami. Potrafią zjeść kilkaset owadów dziennie. Niektóre z nich, jak np. sikory czy wróble, aktywnie polują na mszyce.

PAJĄKI

Wyspecjalizowane drapieżniki, które często odławiają swoje ofiary przy pomocy misternie utkanych sieci. Polują głównie na komary i inne muchówki.

SKORKI

Charakterystyczne owady z cęgami na końcu odwłoka. Wbrew powszechnym mitom nie służą one do szczypania! Zjadają m.in. bawełnicę korówkę – groźnego szkodnika jabłoni.

ZŁOTOOKI

Niewielki owad o seledynowej barwie i długich skrzydłach. Imago odżywiają się pyłkiem i nektarem, larwy są drapieżnikami. Bardzo skuteczny w walce ze szkodnikami takimi jak mszyce czy miodówki.

BIEDRONKOWATE

Popularny chrząszcz o czerwonym pancerzu w czarne kropki. Larwy w ciągu kilku tygodni potrafią zjeść nawet tysiące mszyc i innych owadów.

BZYGOWATE

Niewielkie muchówki przypominające wyglądem osę. Osobniki dorosłe żywią się nektarem i pyłkiem. Larwy natomiast są drapieżnikami, które potrafią zjeść nawet ponad tysiąc mszyc. Sprzyja im uprawa roślin kwitnących.

BALKONOWY KOMPOSTOWNIK

Kompostownik kojarzy się głównie z ogrodem czy działką, tymczasem kompostowanie z powodzeniem możemy prowadzić także na swoim balkonie. Wbrew wielu opiniom nie musi się to wiązać z nieprzyjemnym zapachem. Wszystko zależy od tego, czy zastosujemy się do kilku prostych zasad. Kompostownik możemy kupić lub wykonać samodzielnie. Jeśli zdecydujemy się na to drugie rozwiązanie, z pewnością oszczędzimy trochę pieniędzy. Potrzebujemy jedynie dwóch pasujących do siebie wiader lub innego rodzaju pojemników. Na dnie pierwszego wiadra wywiercamy kilkanaście dziurek, wkładamy je do drugiego i przykrywamy pasującą pokrywką. Pomiędzy dnem obu pojemników powinna pozostać kilkucentymetrowa przestrzeń, w której będzie zbierał się płynny nawóz, czyli wilgoć z naszego kompostu. U dołu zewnętrznego wiadra, na wysokości przestrzeni pomiędzy pojemnikami, warto zamontować kranik, który ułatwi nam odlewanie nadmiaru płynu. Po rozcieńczeniu wykorzystamy go jako płynny nawóz do podlewania kwiatów.

WRZUCAJ

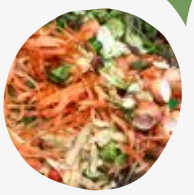

resztki warzyw

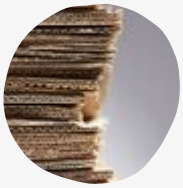

czysta tektura

fusy z kawy

skorupki jajek

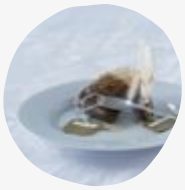

torebki po herbacie

zwiędłe części roślin

NIE WRZUCAJ

mięso

domowy kurz

tkaniny

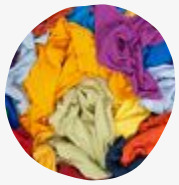

kości

gruz

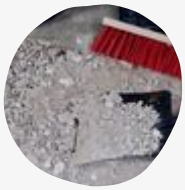

nabiał

BALKONOWE ZERO WASTE

Zanieczyszczenie odpadami to jeden z najpoważniejszych problemów ekologicznych współczesnego świata. Kumuluje się on w miastach, w których wysoki poziom produkcji odpadów idzie w parze z trudnością ich zagospodarowania. Problematyczne śmieci są obecne w każdej sferze naszej aktywności, stąd ich wyeliminowanie wydaje się szczególnie trudne. Z pomocą przychodzi nam jednak idea *zero waste*, która cieszy się coraz większą popularnością. Promuje ona styl życia oparty na zasadach niemarnowania i ograniczania produkcji odpadów na co dzień. Co ważne za samą ideą kryje się cała gama prostych i ciekawych rozwiązań, dzięki którym nie tylko znacznie ograniczymy ilość śmieci, ale też oszczędzimy trochę pieniędzy.

ZASADA 7 R

Przestawienie się na bezśmieciowy styl życia nie jest wcale takie trudne. Wystarczy przyjrzeć się swoim codziennym wyborom pamiętając o 7R, czyli 7 zasadach *zero waste*. Pomogą one zrozumieć, na co przede wszystkim należy zwracać uwagę podejmując decyzje konsumpcyjne.

RETHINK

przemyśl swoje nawyki konsumenckie, codzienne wybory i przyzwyczajenia.

REDUCE

ograniczaj liczbę kupowanych i posiadanych przedmiotów.

REUSE

używaj ponownie i wybieraj przedmioty wielorazowe.

RECYCLE

przetwarzaj lub oddawaj do przetworzenia stare przedmioty

RENEW

odnawiaj i naprawiaj stare lub zepsute przedmioty

ROT

kompostuj bioodpady, które produkujesz

REFUSE

odmawiaj przyjmowania niepotrzebnych rzeczy

W OBIEGU ZAMKNIĘTYM

NATURALNIE BEZ ŚMIECI

Jeśli nie chcemy dokładać swojej cegiełki do globalnej góry długowiecznych śmieci, postawmy na naturalność. Ograniczenie liczby odpadów to bardzo istotna korzyść płynąca z prowadzenia upraw w sposób bliski naturze. Produkując własne nawozy i środki ochrony roślin nie tylko uchronimy przedstawicieli fauny przed szkodliwymi substancjami, ale też unikniemy wyrzucenia wielu plastikowych opakowań. Funkcje "pożeracza" znacznej części z organicznych śmieci spełni także nasz kompostownik. To bardzo ważne, gdyż szacuje się, że aż 1/3 z odpadów wytwarzanych w gospodarstwach domowych to odpady biodegradowalne, najczęściej nadające się do kompostowania. Dodatkowo, w zamian za niewielki wysiłek dla planety, zyskamy wartościowy biohumus do nawożenia naszych upraw.

RECYKLING

Jeśli decydujemy się na zakup produktów z tworzyw sztucznych, np. pojemników na rośliny czy narzędzi ogrodniczych, stawiajmy na jakość, a tym samy trwałość. Pamiętajmy, że plastik to cenne tworzywo pod warunkiem, że odpowiednio z niego skorzystamy, dając mu długie życie użytkowe. Poza trwałością produktu przy wyborze należy wziąć pod uwagę także możliwości recyklingowe tworzywa. Aktualnie na produktach z tworzyw sztucznych znajdziemy 7 różnych oznaczeń wskazujących na rodzaj tworzywa, z jakiego zostały wykonane. Różnią je właściwości, możliwości przetwórcze oraz poziom szkodliwości dla środowiska i naszego zdrowia. Na szczególną uwagę zasługują PE-HD i PP - najbezpieczniejsze i najczęściej poddawane recyklingowi z popularnych plastików.

STARE JAK NOWE

Z ODZYSKU

Urządzając swój balkon unikaj kupowania nowych rzeczy. Skorzysta na tym Twój portfel i sama aranżacja - starocie nadadzą wnętrzu charakteru, a wśród znalezisk "z odzysku" z pewnością trafisz na coś oryginalnego. Zagospodaruj to co masz, odwiedź organizowany w Twojej okolicy bazarek lub poszukaj w... śmietniku. Własnie tak! "Uwaga, śmieciarka jedzie" to grupa coraz popularniejsza w mediach społecznościowych. Każdego dnia pojawiają się posty wskazujące "adres" śmietnika ze zdjęciem skarbów, jakie można na nim znaleźć. Grup o podobnej tematyce, między innymi tzw. "wymienialników" znajdziemy w sieci poczywiście więcej.

UPCYKLING

Balkon to doskonałe miejsce na eksperymentowanie. Postaw na oryginalność i skorzystaj z dobrodziejstw upcyklingu. Jest to taka forma przetwarzania wtórnego odpadów, w wyniku której powstają produkty o wartości wyższej, traktowane jako wartościowe surowce. Siedzisko ze starej opony, donice z butelek i puszek czy makaramowy lampion ze słoika.. to wszystko zrobisz zupełnie sam, i to za grosze. Dzięki upcyklingowi kreatywnie wykorzystasz śmieci, ale też przyczynisz się do ograniczenia ilość materiałów wykorzystywanych w produkcji nowych rzeczy. Szukaj warsztatów w Twoim mieście lub po prostu wpisz słowo "upcykling" w wyszukiwarce i inspiruj się do woli w domowym zaciszu.

BIBLIOGRAFIA

Chojecka A. 2014, Znaczenie terenów zielonych w przestrzeni publicznej oraz ich wpływ na jakość życia miejskiego. W: Rynek - Społeczeństwo - Kultura nr 1 (9), 48-54

Gawryś A., KJT 2018, Kwiaty na balkon zachodni,W: e-ogrody.pl, http://ladnydom.pl/Ogrody/1,162396,16092548,kwiaty-na-balkon-zachodni.html

Gawryś A., KJT 2018, Rośliny na południowy balkon,W: e-ogrody.pl, http://ladnydom.pl/Ogrody/1,162396,16054774,rosliny-na-poludniowy-balkon.html

Józefowicz K., Mini drzewka na balkon. Kwitnące, liściaste i owocowe, W: zielonyogródek.pl, https://zielonyogrodek.pl/dom-i-balkon/rosliny-na-balkon/6412-mini-drzewka-na-balkon-kwitnace-lisciaste-i-owocowe

Józefowicz K., Pnącza na balkon. Najlepsze rośliny pnące do doniczek, W: zielonyogródek.pl, https://zielonyogrodek.pl/dom-i-balkon/rosliny-na-balkon/6412-mini-drzewka-na-balkon-kwitnace-lisciaste-i-owocowe

Malec T. 2012, Ogrody wertykalne w przestrzeni polskich miast, W: Architektura. Czesopismo Techniczne., Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, 6-A/2012 Zeszyt 19 Rok 109

Myśliwiec J. 2013, Północ – Południe, czyli co mają Strony Świata do planowania ogrodu?, W:https://www.jakubgardner.pl/polnoc-poludnie-czyli-co-maja-strony-swiata-do-planowania-ogrodu/

Ogródek ziołowy - uprawa ziół w domu i na balkonie, W: poradnikogrodniczy.pl, https://poradnikogrodniczy.pl/miniaturowy-ogrodek-ziolowy.php

Trzaskowska E. 2010, Wykorzystywanie roślin w projektowaniu architektonicznym (PNĄCZA, OGRODY WERTYKALNE), W: Teka Kom. Arch. Urb. Stud. Krajobr. – OL PAN, 2010, 110-121

Warzywa na balkonie - uprawa krok po kroku, W: poradnikogrodniczy.pl, https://poradnikogrodniczy.pl/warzywa-na-balkonie-uprawa-krok-po-kroku.php

Wesołowski T., Popkiewicz M. 2015, ROLA LASÓW W POCHŁANIANIU CO2 W PYTANIACH I ODPOWIEDZIACH, W: Nauka o klimacie dla sceptycznych, https://naukaoklimacie.pl/aktualnosci/rola-lasow-w-pochlanianiu-co2-w-pytaniach-i-odpowiedziach-81

Wiech K. 2015, Ekologiczna ochrona roślin na działce, Wydawnictwo “działkowiec” Sp. z o.o., Warszawa

www. domolubni.pl, Kwiaty na balkon na cztery strony świata, czyli jak dobrać rośliny balkonowe”, W: https://www.domolubni.pl/kwiaty-balkon-strony-swiata-czyli-dobrac-rosliny-balkonowe/

BIBLIOGRAFIA

Zakrzewska A. 2018, Drzewa do donic na taras i balkon. Jakie drzewa nadają się do uprawy w donicach, W: murator.pl, https://muratordom.pl/ogrod/tarasy/drzewa-do-donic-na-taras-i-balkon-aa-M9Xv-L3YN-iYfL.html

Zioła na balkonie. Jakie zioła posadzić i jak je uprawiać?, W: poradnikogrodniczy.pl, https://poradnikogrodniczy.pl/ziola-na-balkonie.php